

Že od 12. številke *Trdoživa* v uvodniku redno omenjam angažma naših in sorodnih nevladnih organizacij (NVO) pri izboljšanju *Nacionalnega programa varstva narave* (NPVN), ki je sestavni del *Nacionalnega programa varstva okolja 2030*. »Saga« se je ob zaključku pomladi nadaljevala, ko je Ministrstvo za okolje in prostor (MOP) na apel članov Sveta ministra za okolje in prostor za sodelovanje z nevladnimi organizacijami sklicalo sestanek, da bi preverilo, ali se strinjamo z vnovič spremenjenim osnutkom. Sestanka smo se ponovno udeležili razočarani, saj večina naših očitkov izpred dveh let (navkljub vodstvu MOP že s tretjim ministrom od časa prvega osnutka NPVN) še vedno ni bila odpravljena. Osntek programa, ki ga pripravlja Sektor za ohranjanje narave na MOP (SON), še vedno ni usklajen z *Zakonom o ohranjanju narave* ter je strokovno in vsebinsko nedovršen; o strateškem dokumentu, kakor program SON vidi, pa sploh ne moremo govoriti. Vodstvo Direktorata za okolje, v okviru katerega deluje SON, je tako sektorju ponovno naložilo uveljavitev sprememb in poudarilo, da dokumenta ne želi predlagati državnemu zboru, dokler ne najdemo skupnega jezika.

Drugačne izkušnje, vsaj z zaključkom, imamo pri *Osnutku Pravilnika o določitvi kriterijev za izkazovanje pomembnejših dosežkov za podelitev statusa nevladne organizacije v javnem interesu na področju ohranjanja narave*. Dokument pred javno objavo kljub delovanju sveta ministra v novem mandatu z NVO ni bil usklajen, zato smo porabili veliko časa za pripravo pripomb na objavljeni osntek. V 14 NVO smo pozvali SON k spremembi akta in v odgovor poslali svoj predlog. Zaključek? Našli smo skupni jezik in skupaj pripravili za obe strani sprejemljiv predlog. Zagotovo je bila to pozitivna zgodba, iz katere smo se vsi veliko naučili. Želim si, da bi ta primer pomenil povod za vpeljavo dobre prakse za prihodnje (so)delovanje. A skupni jezik bi lahko našli že povsem na začetku, ob pripravi predpisa – in tako vsi privarčevali čas. Pogovarjajmo se, skupaj načrtujmo rešitve in odpravljajmo težave! Vendar prvi korak mora pri tem vedno stori »močnejši«.

Z naravovarstvom in približevanjem te tematike javnosti je povezan tudi tokratni intervjuvanec, najmlajši *Trdoživov* doslej. V nastajanje aktualne številke smo ponovno vključili tudi druge mlade. Predstavljamo angažma več mladih, diplomsko nalogo o vplivu kompostiranja na kaljivost semen pelinolistne žvrklje in rezultate zajetne osnovnošolske raziskovalne naloge o glihah. Učenca OŠ Braslovče sta z omenjeno nalogo na regijskem srečanju Mladi za Celje dosegla vse možne točke, na državnem tekmovanju mladih raziskovalcev, ki že dolga leta zgledno poteka pod okriljem ZOTKS (žal slednjega zadnja leta ne moremo več trditi za organizacijo mladinskih bioloških taborov), pa sta prejela zlato priznanje. Vsekakor pohvalno, da se mladi lotevajo tudi zahtevnejših nalog. Hvalevreden je tudi trud mladih, ki se za namen boljšega upravljanja s slovenskim okoljem ob petkih zbirajo v prestolnici in drugod po državi. Nezanemarljivo je tudi ilustratorsko delo 13-letnika v danes že sto let starem metuljar-skem priručniku, ki ga predstavljamo v tokratni številki.

Če ne bi poznali ozadja, bi si lahko ustvarili vtis, da NVO le nergamo. A dosegli smo »točko«, ko ni možno več le opazovati, kako država upravlja s slovensko naravno dediščino. Zato bi si na tem mestu dovolil iti z mislijo celo tako daleč, da smo nezadovoljni z marsikaterim rezultatom delovanja državnih služb na področju

naravovarstva. Čemu? Marsikaj je bilo že povedanega v zadnjih uvodnikih in nekaterih prispevkih *Trdoživa*, a na podlagi slabega uvida v resnične težave ohranjanja narave pri pripravi sprememb *Zakona o ohranjanju narave* (trenutno v javni razpravi), nedovršenosti idej pri reševanju problema invazivnih vrst ter ignorance do predlogov NVO pri trenutnem nastajanju predpisov, vsebinsko šibkega in strokovno oporečnega osnutka državnega poročanja po *Direktivi o habitatih*, opominjanja pri javni objavi dokumentov, samozagledanost pri lastnem delu, nezmožnost sprejema kritike o nekakovostno pripravljenem izdelku itd. se teza potrjuje kar sama. Ima pa vsaj zgodba o (ne)gradnji hidroelektrarn na Muri bolj pozitiven zaključek, za katero se je s peticijo zavzelo tudi sto znanstvenikov iz Slovenije in tujine, dnevno aktivni pa so bili mnogi lokalni prebivalci in drugi »borci« za Muro. Malce kislja je potem nedavna izjava predsednika vlade (povsem populistična), da preveč NVO lahko vpliva na državne prostorske načrte.

Dandanes je vidna vrsta neposrednih dokazov o slabem stanju ali najmanj slabšanju stanja v naravi. Enega od njih predstavljamo v osrednji temi, ki jo je prispeval eden največjih svetovnih strokovnjakov za vrbnice. V določevalnem ključu predstavljamo ljudsko pogosto imenovane »martinčke«. Svoje mesto v biltenu so našli še netopir leta, evrazijski bober, bakreni senožetnik, pegasti volkec, primorska podust, regrati, strupene kače, delfini ...

Več naštetih naravovarstvenih težav lahko nakaže, da pravega (dobrega) vodenja državno naravovarstvo nima. Morda je ocena (pre)groba, a pravi in dober vodja bi to moral vedeti in proti temu ukrepati. Kako pa je s tem pri nas v NVO? Resda smo razpršeni, majhni, ozko specializirani, a poskušamo sodelovati in komunicirati tudi širše. Pa vodenje uredništva? No, bilten vedno izide. Tudi glede na predstavitev anket o vašem zadovoljstvu vidim, da verjamete v njegovo kakovost. A se vam moram ponovno opravičiti za pozen prejem številke. Čeprav delamo v smeri rednega izhajanja, se zaradi izključno prostovoljnega dela, ki je gonilo pri pripravljanju biltena, zamude žal dogajajo.

Težave najdemo tudi pri pravilni rabi slovenskih imen. Tokrat izpostavljam primer invazivne želve. Verjetno bi morali razmišljati tudi, da trajnostni razvoj ne more biti trajnosten, temveč kvečjemu vzdržen. Je vzdržno tudi naše naravovarstvo? Kot zaključki avtor prispevka o ljudski znanosti – sodbe se izdajajo »v imenu ljudstva«. A vendarle je smiselno v tovrstne besediščne zagonetke vključevati tudi terminološko sekcijo na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša – o predlogu, ki ga vključuje naveden tokratni prispevek, smo jih obvestili in pridobili strinjanje, skupaj z nasvetom razširitve predloga čim širšemu strokovnemu krogu, da se bo »novo« predlagano ime resnično prijelo.

Hvala vsem sodelavcem pri nastajanju aktualne in pestre številke. Na tem mestu naj vendarle še izpostavim Zorana Obradovića – avtorja naših križank – in naše ilustratorje, oblikovalca ter lektorico, ki popestrijo videz oz. besedišče *Trdoživa*. Brez piscev in fotografov pa seveda nikakor ne bi šlo!

Ljubitelji narave ste vabljeni k oddaji prispevkov za naslednjo številko. Rok za oddajo je 1. oktober. Do takrat vam želimo prijetnega branja in obilo poletnih, tudi terenskih, užitkov. ✨